

Nr 155

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagändringar för att möjliggöra domstolsprövning av vissa frihetsberövanden; given den 18 oktober 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås viss följdlagstiftning till den nya regeringsformen (RF). Enligt 11 kap. 3 § RF skall den som berövats friheten av annan myndighet än domstol utan oskäligt dröjsmål kunna få saken prövad av domstol eller, i vissa fall, domstolsliknande nämnd. I en del lagar är detta krav f. n. inte uppfyllt. I propositionen föreslås därför regler som innebär att domstolsprövning blir möjlig i dessa fall. Samtidigt föreslås vissa andra mindre ändringar i de berörda lagarna.

**1 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland,
Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling¹

dels att 15 § skall upphöra att gälla,

dels att i 5, 8, 10 och 12 §§ ordet "länsstyrelse" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "länsrätt" i motsvarande form,

dels att 6 och 11 §§ samt lagens ikraftträdandebestämmelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

När ärende handlägges av polismyndighet *eller länsstyrelse*, skall förhör hållas med den som begäres utlämnad, om hans hörande ej saknar betydelse för utredningen. Underlåter den som begäres utlämnad att efter kallelse inställa sig till förhör, får han hämtas till förhöret.

När ärende handlägges av polismyndighet, skall förhör hållas med den som begäres utlämnad, om hans hörande ej saknar betydelse för utredningen. *Handlägges ärendet av länsrätt, skall under samma förutsättning muntlig förhandling hållas.* Underlåter den som begäres utlämnad att efter kallelse inställa sig till förhör *eller muntlig förhandling*, får han hämtas till förhöret *eller förhandlingen*.

Beslut om utlämning får icke meddelas utan att den som begäres utlämnad underrättats om det som tillförts ärendet genom annan än honom själv och fått tillfälle att yttra sig över det.

Har den som begäres utlämnad efter kallelse inställt sig till förhör inför länsstyrelsen, får ersättning av allmänna medel tillerkännas honom för kostnad för resa och uppehälle, i den mån det finnes skäligt. Länsstyrelsen får bevilja förskott på ersättningen. Närmare bestämmelser om ersättning och förskott meddelas av Konungen.

¹ Senaste lydelse av 12 § 1971:646.

² Senaste lydelse 1973:132.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §³

Talan mot polismyndighets beslut enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot polismyndighets beslut enligt denna lag föres hos länsrätten genom besvär.

Mot länsstyrelsens beslut föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Besvär över beslut om utlämning enligt denna lag skall anföras inom en vecka från den dag då klaganden delgavs beslutet. Talan mot beslut om reseförbud eller omhändertagande får föras utan inskränkning till viss tid.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Denna lag träder i kraft i förhållande till Danmark, Finland och Norge den 1 januari 1971 samt i förhållande till Island den dag regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot länsstyrelses beslut som meddelats före den 1 januari 1975.

³ Senaste lydelse 1971:646.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1974:352) om ändring i lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt**

Härigenom förordnas att 4 § lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt i den lydelse paragrafen erhållit genom lagen (1974:352) om ändring i nyssnämnda lag skall ha nedan angivna lydelse.

*Lydelse enligt lagen 1974:352**Föreslagen lydelse*

4 §

Vid länsrätt handlägges mål enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, utlänningslagen (1954:193) och smittskyddslagen (1968:231) i den utsträckning som är föreskrivet i dessa lagar samt mål enligt 21 kap. föräldrabalken.

Vid länsrätt handlägges mål enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, utlänningslagen (1954:193), smittskyddslagen (1968:231) och lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling i den utsträckning som är föreskrivet i dessa lagar samt mål enligt 21 kap. föräldrabalken.

Vid länsrätt handlägges vidare, såvitt gäller svenskt körkort, trafik kort eller traktorkort, mål om varning eller återkallelse och, såvitt gäller utländskt körkort, mål om varning eller vägran att godkänna körkortet, allt enligt vad därom är särskilt föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.¹

dels att 36 § skall upphöra att gälla,

dels att i 33 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 19 och 27 §§ samt lagens ikraftträdandebestämmelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §²

Vad för den frigivne är bestämt angående prøvotid och övervakningstid i den stat där frigivningen skett skall gälla såsom om frigivningen ägt rum här i riket. Föreskrifter angående den frigivnes åligganden, som meddelats i anslutning till den villkorliga frigivningen, skola, om ej övervakningsnämnden förordnar annat, äga tillämpning. I övrigt skall tillämpas vad i svensk lag är stadgat om villkorlig frigivning; dock må prøvotiden ej förlängas.

Vad för den frigivne är bestämt angående prøvotid och övervakningstid i den stat där frigivningen skett skall gälla såsom om frigivningen ägt rum här i riket. Föreskrifter angående den frigivnes åligganden, som meddelats i anslutning till den villkorliga frigivningen, skola, om ej övervakningsnämnden förordnar annat, äga tillämpning. I övrigt skall, *om ej annat föreskrives nedan*, tillämpas vad i svensk lag *i allmänhet* är stadgat om villkorlig frigivning; dock må prøvotiden ej förlängas.

Förklaras här i riket den villkorligt medgivna friheten förverkad, skall verkställighet här ske av det vid frigivningen återstående straffet, omvandlat till fängelse på lika lång tid.

Beslutas i Danmark, Finland, Island eller Norge ändrade bestämmelser med avseende å den villkorliga frigivningen eller förverkande av den villkorligt medgivna friheten, skall beslutet äga giltighet här i riket.

27 §³

Talan mot övervakningsnämnds beslut om framställning enligt

Talan mot övervakningsnämnds beslut om framställning enligt

¹ Senaste lydelse av 33 § 1964:548.

² Senaste lydelse 1964:548.

³ Senaste lydelse 1964:548.

Nuvarande lydelse

15 § första stycket föres genom besvär hos hovrätt. Besvärstiden räknas från den dag den dömde erhöll del av beslutet. Över hovrättens beslut må klagan icke föras.

Åtnöjes villkorligt frigiven icke med övervakningsnämnds beslut om framställning enligt 22 §, äger han hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av beslutet. Talan må ej föras mot kriminalvårdsnämndens beslut.

Övervakningsnämnds beslut som avses i denna paragraf länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1963.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1963 och äger tillämpning även i fråga om domar som meddelats dessförinnan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Föreslagen lydelse

15 § första stycket *eller om förklaring som avses i 19 § andra stycket* föres genom besvär hos hovrätt. *Deitsamma gäller beträffande talan mot övervakningsnämnds beslut med stöd av 19 § första stycket om omhändertagande enligt 26 kap. 22 § brottsbalken.* Besvärstiden räknas från den dag den dömde erhöll del av beslutet. Över hovrättens beslut må klagan icke föras.

Utdrag av protokollet över justitieärenden hållet inför Hans Maj: Konungen i statsrådet den 18 oktober 1974.

Närvarande: Ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *lagändringar för att möjliggöra domstolsprövning av vissa frihetsberövanden* och anför.

1 Inledning

Den nya regeringsformen (RF) som antogs slutligt av riksdagen under våren 1974 (prop. 1973:90, KU 1973:26, rskr 1973:265, KU 1974:8, rskr 1974:19) skall enligt övergångsbestämmelserna börja tillämpas den 1 januari 1975. Samtidigt skall den nya riksdagsordningen och vissa följdändringar i successionsordningen och tryckfrihetsförordningen börja tillämpas. Genom beslut under våren 1974 har riksdagen vidare antagit förslag till en ganska omfattande följdlagstiftning (prop. 1974:35, KU 1974:21, rskr 1974:160). Även dessa författningar skall i princip börja tillämpas den 1 januari 1975.

I prop. 1974:35 framhöll jag att färdigställandet av förslagen där var att se som en första etapp i arbetet på följd författningar. Jag lämnade också en redogörelse för uppläggningsarbetet till grundlagsreformen och förutskickade i det sammanhanget att ytterligare följd författningar skulle utarbetas i ett senare skede. En del av dessa ytterligare följd författningar bör träda i kraft den 1 januari 1975. Detta gäller den tjänstemannarättsliga lagstiftningen och vissa lagar som innehåller regler om frihetsberövanden. Statsrådet Löfberg kommer inom kort att ta upp frågan om ändringar på det förstnämnda området. För egen del vill jag nu ta upp frågan om ändringar i viss lagstiftning som innehåller regler om frihetsberövanden. I fråga om det fortsatta följd arbetet får jag hänvisa till vad jag har anfört i prop. 1974:35.

Detta lagstiftningsärende föranleds av föreskriften i 11 kap. 3 § andra stycket RF. Det föreskrivs där beträffande fall när annan myndighet än domstol har berövat någon friheten med anledning av brott eller misstanke om brott att den som beslutet rör skall kunna få saken prövad av domstol utan oskäligt dröjsmål. Enligt bestämmelsen gäller detsamma om svensk medborgare av annan anledning har blivit omhändertagen tvångsvis. Med prövning av domstol likställs i sådant fall prövning av nämnd, om nämndens sammansättning är bestämd i lag och ordföranden

i nämnden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Med domstol eller nämnd åsyftas i bestämmelsen endast svensk domstol eller nämnd. Detta är av betydelse i de fall då svensk myndighet beslutar frihetsberövande som innebär eller är avsett att säkerställa verkställighet av utländskt avgörande. I sådana fall kan alltså grundlagskravet inte anses uppfyllt enbart av den anledningen att det utländska avgörandet har meddelats av domstol.

Den straff-, process- och förvaltningsrättsliga lagstiftningen i vårt land är i allmänhet utformad på sådant sätt att den tillgodoser RF:s krav på möjlighet till domstols- eller nämndprövning av straffrättsliga och straffprocessuella frihetsberövanden samt andra omhändertaganden som sker tvångsvis. I begränsad utsträckning har dock de nya grundlagsbestämmelserna i ämnet medfört ett behov av lagändringar. Efter förslag i prop. 1974:35 har ändringar gjorts i lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda och smittskyddslagen (1968:231) samt i anslutning därtill i lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt (se SFS 1974:352 och 581–583). De nämnda ändringarna avser fall där endast svenska myndigheter har fattat beslut som rör frihetsberövandet. I detta ärende behandlas frågor om ändring i vissa lagar som innehåller regler om verkställighet av utländskt avgörande.

2 Motivering till framlagda lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

Gällande rätt

Den som enligt beslut av myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge skall vara omhändertagen för vård eller behandling får efter framställning utlämnas för verkställighet av beslutet enligt bestämmelserna i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling. Lagen äger inte tillämpning på utlämning för brott (1 §). Av 3 § framgår att också svenska medborgare under vissa förutsättningar kan utlämnas med stöd av denna lag. Framställning om utlämning görs enligt 4 § i allmänhet hos polismyndigheten i orten. Finner polismyndigheten att villkoren för utlämning är uppfyllda och att utlämning inte bör vägras av annan anledning, får polismyndigheten enligt 5 § meddela beslut om utlämning. Förordnar polismyndigheten inte om utlämning, skall handlingarna enligt samma paragraf skyndsamt sändas till länsstyrelsen som beslutar i ärendet. Förhör skall hållas med den som begärs utlämnad, om hans hörande inte saknar betydelse för utredningen. I 6 § finns bestämmelser om ersättning för kostnader vid inställelse till förhör inför länsstyrelse.

I 8 § finns bestämmelser om tvångsmedel under handläggningen av utlämningsärende. Kan det skäligen befaras att den som begärs utlämnad avviker eller på annat sätt undandrar sig utlämning, får den myndighet hos vilken ärendet är anhängigt meddela honom reseförbud eller besluta att han skall omhändertas. Beslutar polismyndigheten enligt denna bestämmelse att någon skall omhändertas, får beslutet avse omhändertagande under högst tre dagar. Överlämnas utlämningsärendet till länsstyrelsens handläggning, får polismyndigheten eller länsstyrelsen förordna om reseförbud eller omhändertagande för tiden intill dess länsstyrelsen har prövat ärendet. Vid beviljande av utlämning kan förordnas att beslut om reseförbud eller omhändertagande skall gälla för tiden intill dess verkställighet sker. Föreligger inte längre skäl för reseförbud eller omhändertagande, skall beslutet omedelbart hävas.

I 9 § ges föreskrifter som ger möjlighet att använda tvångsmedel innan framställning om utlämning har gjorts. Är någon efterlyst här med anledning av beslut som kan föranleda utlämning enligt den nu behandlade lagen, får sålunda under vissa förutsättningar polismyndigheten i den ort där han uppehåller sig meddela honom reseförbud eller besluta om hans omhändertagande. Den myndighet som har begärt efterlysningen skall ofördröjligen underrättas. Beslut om reseförbud eller omhändertagande enligt 9 § skall omedelbart hävas, när skäl för åtgärden inte längre föreligger eller om framställning om utlämning inte har mottagits inom fem dagar från den dag då åtgärden vidtogs. Sedan framställning inkommit, skall reseförbud eller omhändertagande bestå bara om beslut därom meddelas enligt de i 8 § angivna bestämmelserna.

Enligt 10 § skall beslut i fråga om utlämning meddelas utan dröjsmål. Är den som begärs utlämnad omhändertagen enligt 8 §, skall länsstyrelsen, om inte synnerligt hinder möter, meddela beslut inom fem dagar från den dag då handlingarna inkom till länsstyrelsen eller, om omhändertagandet skett därefter, inom samma tid från dagen för omhändertagandet.

Enligt 11 § förs talan mot polismyndighets beslut enligt lagen hos länsstyrelsen genom besvär. Mot länsstyrelsens beslut förs talan hos kammarrätten genom besvär.

Kungl. Maj:t förordnar enligt 15 § om tillämpning av lagen i förhållande till stat som anges i 1 §. Genom kungörelsen (1970:709) om tillämpning av lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling har Kungl. Maj:t förordnat att lagen skall äga tillämpning i förhållande till Danmark, Finland och Norge från och med den 1 januari 1971. Lagen har således ännu inte satts i tillämpning i förhållande till Island.

Departementschefen

Har fråga uppkommit om utlämning av någon med stöd av lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, kan denne på olika

stadier av utlämningsfrågans behandling bli omhändertagen tvångsvis om det skäligen kan befaras att han avviker eller på annat sätt undandrar sig utlämning. Sådant beslut meddelas i allmänhet av annan myndighet än domstol. I regel torde det vara den lokala polismyndigheten som beslutar att vederbörande skall omhändertas, men i en del fall kan det vara länsstyrelsen som fattar ett sådant beslut. Lagen är tillämplig inte bara på utlämningar utan också under vissa förutsättningar på svenska medborgare. Såvitt gäller utländsk medborgare ställer RF inget krav på möjlighet till domstols- eller nämndprövning eftersom lagen inte reglerar frihetsberövande med anledning av brott. Ett sådant krav gäller emellertid om den som begärs utlämnad är svensk medborgare.

När länsstyrelse fattar beslut kan fullföljd ske direkt hos kammarrätt. I fråga om sådant beslut är alltså kravet enligt RF att svensk medborgare utan oskäligt dröjsmål skall kunna få ett omhändertagande som sker tvångsvis prövat av domstol eller jämförlig nämnd tillgodosett. Vad beträffar polismyndighetens beslut om omhändertagande sker fullföljden hos länsstyrelsen och först sedan länsstyrelsen har fattat sitt beslut är det möjligt att besvärsvägen dra frågan under kammarrätts prövning. Visserligen innehåller lagen bestämmelser som skall säkerställa en så snabb behandling som möjligt av ärende där frihetsberövande kan komma i fråga, men det är inte uteslutet att en person kan ha varit omhändertagen två veckor eller längre tid innan frågan om hans frihetsberövande blir prövad av kammarrätt. Man kan alltså inte bortse från risken att lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling någon gång kan komma i konflikt med RF. En lagändring är alltså nödvändig.

Grundlagskravet på möjlighet till domstols- eller nämndprövning bör lämpligen tillgodoses genom att länsstyrelsens befattning med klagomål över omhändertagande överförs på länsrätten. Det finns emellertid skäl att i sammanhanget göra en mer genomgripande ändring i systemet. Det synes sålunda lämpligt att lägga över alla länsstyrelsens beslutsfunktioner enligt 1970 års lag på länsrätten. Denna ordning synes ägnad att ge en förbättrad rättssäkerhet vid handläggningen.

För att den ändrade kompetensfördelningen skall komma till stånd bör i 5, 6, 8, 10, 11 och 12 §§ ordet "länsstyrelse" bytas ut mot "länsrätt". I övrigt bör en del mindre ändringar göras i lagtexten. När i 6 § fråga är om länsrätts handläggning av ärende bör i överensstämmelse med terminologin i förvaltningsprocesslagen (1971:291) uttrycket "muntlig förhandling" användas i stället för "förhör". Paragrafens tredje stycke, som handlar om parts rätt till ersättning för inställelse till förhör inför länsstyrelse, bör utgå eftersom 15 § förvaltningsprocesslagen innehåller en motsvarande regel om ersättning för inställelse till muntlig förhandling vid länsrätt.

I fråga om 11 § andra stycket kan anmärkas att någon bestämmelse om överklagande av länsrätts beslut inte behövs i sammanhanget. I 33 § förvaltningsprocesslagen är nämligen föreskrivet att talan mot länsrätts beslut förs genom besvär hos kammarrätt. Bestämmelsen i 11 § andra

stycket kan alltså upphävas. I samband med regleringen av ikraftträdandet av den nya ordningen bör föreskrivas att äldre bestämmelser fortfarande gäller i fråga om talan mot länsstyrelses beslut som har meddelats före den 1 januari 1975.

Lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling blev inte automatiskt tillämplig i och med att den trädde i kraft den 1 januari 1971. Det föreskrivs nämligen i 15 § att Kungl. Maj:t förordnar om tillämpning av denna lag i förhållande till stat som anges i lagen. Den 20 november 1970 förordnade Kungl. Maj:t att lagen skall äga tillämpning i förhållande till Danmark, Finland och Norge från och med den dag den träder i kraft. Något motsvarande förordnande har inte meddelats i förhållande till Island. Detta sammanhänger med att Island för sin del ännu inte har genomfört en motsvarande lagstiftning.

Bemyndigandet i 15 § är inte förenligt med 8 kap. 10 § i nya RF. Grundlagsföreskriften medger nämligen inte att regeringen på det område som nu är aktuellt i fråga om en lag som har trätt i kraft bestämmer att lagen skall börja eller upphöra att tillämpas. Enligt punkten 6 i övergångsbestämmelserna till RF får visserligen bemyndigande, som har beslutats av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, utnyttjas även efter ingången av år 1975 tills riksdagen bestämmer annorlunda. När emellertid nu andra ändringar görs i lagen bör samtidigt 15 § upphävas. Skulle på grund av ändrade förhållanden behov uppstå att sätta lagen ur tillämpning i förhållande till de berörda staterna eller någon av dem, torde riksdagen kunna fatta beslut härom tillräckligt snabbt.

RF förbjuder inte att bestämmelserna om en lags ikraftträdande får det innehållet att lagen helt eller delvis träder i kraft den dag regeringen bestämmer. För att, efter upphävandet av 15 §, göra det möjligt att i enkel form låta lagen börja gälla vid lämplig tidpunkt i förhållande till Island föreslår jag att lagens ikraftträdandebestämmelse ges det ändrade innehållet att lagen träder i kraft i förhållande till Danmark, Finland och Norge den 1 januari 1971 samt i förhållande till Island den dag regeringen bestämmer.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:352) om ändring i lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt

I 4 § lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt anges länsrätts kompetensområde. Vid behandlingen av det föregående lagförslaget har jag förordat att länsrätt skall bli behörig att pröva vissa frågor som f. n. prövas av länsstyrelse. Med anledning härav bör i uppräknningen av lagar i första stycket av 4 § lagen om skatterätt och länsrätt tas med lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling. Genom lagen (1974:352) om ändring i lagen om skatterätt och länsrätt har 4 § fått ändrad lydelse. Ändringslagen träder i denna del i kraft den 1 januari

1975. Den ändring som nu föreslås bör därför få formen av en ändring i nyssnämnda ändringslag.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Gällande rätt

Dom som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge och varigenom någon har dömts till frihetsstraff kan på vissa villkor verkställas här i landet. Regler om detta finns i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m., den s. k. nordiska verkställighetslagen. Lagen förutsätter att framställning görs av vederbörande myndighet i det land där domen har meddelats (5 och 24 §§). Bifalls framställning om verkställighet, skall i beslutet det ådömda straffet omvandlas till fängelse på lika lång tid (6 §). Framställning om verkställighet här prövas av kriminalvårdsstyrelsen (25 §), vars beslut kan överklagas hos kammarrätt (26 §).

Har någon i Danmark, Finland, Island eller Norge blivit villkorligt dömd med föreskrift om övervakning, kan på begäran övervakning anordnas här i landet (10 §). Vad som är bestämt om prøvotid och övervakningstid i den stat där domen meddelats gäller såsom om domen getts här. I övrigt skall i stort sett de svenska reglerna om skyddstillsyn äga motsvarande tillämpning. Förordnande om behandling enligt 28 kap. 3 § brottsbalken får dock inte meddelas (12 §).

Om någon, som dömts villkorligt i annat nordiskt land, här i riket befinns skyldig till annat brott som har begåtts under prøvotiden eller före dess början kan rätten, även om övervakning med anledning av den tidigare domen inte har anordnats här, undanröja den ådömda påföljden och för brotten döma till gemensam påföljd (14 §).

Också i fråga om personer, som har frigivits villkorligt efter att i Danmark, Finland, Island eller Norge ha avtjänat frihetsstraff av sådant slag som anges i lagen, kan på begäran övervakning anordnas här i landet (17 §). Vad som är bestämt för den frigivne om prøvotid och övervakningstid i den stat där frigivningen skett skall gälla såsom om frigivningen hade ägt rum här i riket. I övrigt skall i stort sett tillämpas vad som i svensk lag är föreskrivet om villkorlig frigivning. Prøvotiden får dock inte förlängas. Förklaras här i landet den villkorligt medgivna friheten förverkad, skall verkställighet här ske av det vid frigivningen återstående straffet, omvandlat till fängelse på lika lång tid (19 §). Beslut om förverkande meddelas av övervakningsnämnd och kan överklagas till kriminalvårdsnämnden. Mot kriminalvårdsnämndens beslut får talan inte föras (26 kap. 19 § samt 37 kap. 7 och 11 §§ BrB).

Om någon, som har frigivits villkorligt efter att i annat nordiskt land

ha avtjänat frihetsstraff som anges i lagen, här i landet befinns skyldig till annat brott som han begått under prövotiden kan rätten, även om övervakning med anledning av den villkorliga frigivningen inte anordnats här, med tillämpning av vad som i svensk lag är stadgat om villkorlig frigivning förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad. Verkställighet skall då här ske av det vid frigivningen återstående straffet, omvandlat till fängelse på lika lång tid (21 §).

Det ankommer på Kungl. Maj:t att förordna om tillämpning av lagen i förhållande till de andra nordiska länderna. Lagen får därvid göras tillämplig också i fråga om domar som meddelats dessförinnan (36 § första stycket). Genom kungörelsen (1963:571) angående tillämpning av lagen den 22 maj 1963 (nr 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. har Kungl. Maj:t förordnat att lagen skall från och med den 1 januari 1964 äga tillämpning i förhållande till samtliga nämnda stater. Samtidigt har Kungl. Maj:t föreskrivit att lagen får tillämpas också i fråga om domar som meddelats före den 1 januari 1964. I övrigt meddelar Kungl. Maj:t de närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av lagen (36 § andra stycket). Lagen trädde i kraft den 1 juli 1963.

Departementschefen

Enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. kan verkställighet ske här i landet av bl. a. frihetsstraff som har bestämts av domstol i annat nordiskt land. Vidare kan övervakning anordnas här för den som i annat nordiskt land antingen har blivit villkorligt dömd eller har frigivits villkorligt efter att ha avtjänat frihetsstraff. Lagen ger möjlighet för svensk myndighet att i sådana fall ingripa mot den dömd i huvudsak enligt samma regler som gäller i fråga om personer som har dömts i Sverige. Olika fall av frihetsberövanden kan alltså komma i fråga. Lagen är tillämplig på både utlänningar och svenska medborgare. Eftersom lagen ger regler om frihetsberövanden med anledning av brott är grundlagskravet enligt 11 kap. 3 § andra stycket RF av intresse vare sig den dömd är utlänning eller svensk medborgare.

Beträffande flertalet fall är grundlagskravet uppfyllt genom att beslut fattas av domstol eller åtminstone kan överklagas till domstol. På en punkt synes dock lagens föreskrifter inte motsvara grundlagens krav. På begäran kan övervakning anordnas här i landet när fråga är om någon som villkorligt frigivits efter avtjänande i annat nordiskt land av frihetsstraff som anges i 17 § nordiska verkställighetslagen. Därvid gäller till stor del vad som i svensk lag är bestämt om villkorlig frigivning. Om den villkorligt frigivne åsidosätter sina åligganden, kan övervakningsnämnd under vissa förutsättningar förklara den villkorligt medgivna friheten förverkad. Förklaras den villkorligt medgivna friheten förverkad, skall enligt 19 § andra stycket nordiska verkställighetslagen verkställighet här ske av det vid frigivningen återstående straffet, omvandlat till fängelse på

lika lång tid. Om vederbörande är missnöjd med övervakningsnämndens beslut, kan han enligt 37 kap. 7 § brottsbalken påkalla prövning av beslutet hos kriminalvårdsnämnden. Mot kriminalvårdsnämndens beslut kan talan inte föras.

I de fall då enligt brottsbalken övervakningsnämnd beslutar om förverkande av villkorligt medgiven frihet för någon som av *svensk* domstol dömts till fängelse är grundlagskravet på domstolsprövning uppfyllt genom att det nya frihetsberövandet utgör en fortsatt verkställighet av det frihetsstraff som domstolen har utdömt. Om däremot en *utländsk* dom ligger i botten, är grundlagens krav inte uppfyllt. Då utgör det förnyade frihetsberövandet inte en verkställighet av ett beslut av domstol i den bemärkelse som detta begrepp har i 11 kap. 3 § andra stycket RF, dvs. att det skall vara fråga om svensk domstol. Därför måste en möjlighet för sådana fall till domstolsprövning av det nya frihetsberövandet öppnas. Enklast synes detta kunna ske på det sättet att i 27 § första stycket nordiska verkställighetslagen anges att talan mot övervakningsnämnds beslut som avses i 19 § andra stycket förs genom besvär hos hovrätt. Jag vill i sammanhanget erinra om att hovrätt enligt brottsbalken har att pröva besvär i vissa liknande ärenden (jfr 37 kap. 8 § brottsbalken).

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta vissa andra åtgärder beträffande den som är villkorligt frigiven, kan med söd av 26 kap. 22 § brottsbalken övervakningsnämnd besluta om tillfälligt omhändertagande av den villkorligt frigivne. Fullföljd mot ett sådant beslut sker hos kriminalvårdsnämnden. Mot bakgrund av vad jag nyss har förordat beträffande fullföljd mot beslut om åtgärd enligt 26 kap. 22 § brottsbalken i de fall där nordiska verkställighetslagen är tillämplig förs i hovrätt. Även denna ordning bör genomföras genom en ändring i 27 § första stycket nordiska verkställighetslagen.

Införs den föreslagna nya besvärbestämmelsen i 27 § bör hänvisningen i 19 § första stycket nordiska verkställighetslagen till vad som i svensk lag är stadgat om villkorlig frigivning bli föremål för viss jämkning.

Nordiska verkställighetslagens konstruktion att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om lagens tillämpning i förhållande till de nordiska staterna överensstämmer inte med 8 kap. RF. På motsvarande sätt som jag förordat beträffande lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling föreslår jag att bestämmelsen i fråga skall upphävas. Föreskriften att Kungl. Maj:t får göra lagen tillämplig också i fråga om domar som meddelats innan lagen satts i tillämpning bör i sammanhanget utgå. I stället bör nordiska verkställighetslagens ikraftträdandebestämmelse utbyggas så att den får innehållet att lagen träder i kraft den 1 juli 1963 och äger tillämpning också i fråga om domar som meddelats dessförinnan.

Föreskriften i 36 § andra stycket att Kungl. Maj:t i övrigt meddelar de

närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av lagen är överflödiga på grund av 8 kap. 13 § RF och bör därför utgå. I lagen bör vidare den ändringen göras att i 33 § ordet "Konungen" byts ut mot "regeringen".

3 Hemställan

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,

2. lag om ändring i lagen (1974:352) om ändring i lagen (1971:52) om skatterätt och länsrätt,

3. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Av de angivna förslagen har det som upptagits under 2 upprättats i samråd med chefen för kommundepartementet.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga förslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

